

Diplomaten och myntsamlaren Julius Løytved (1836–1911) och hans verksamhet som (vice-)konsul i Beirut

I arbetet med de grekiska mynten på Kungl. Myntkabinetet (KMK) har jag ofta fascinerats av de exotiska uppgifterna om myntens proveniens. Så står det t ex i *SNG Sweden II, Part 3 Attica-Lesbos*: "van Lennep – Gifts from C. D. van Lennep (1818–1886?), Swedish consul at Smyrna" och "Spiegelthal – Gifts from F. W. Spiegelthal (1830–1895?), Swedish consul at Smyrna."

Det är omöjligt att inte fundera över vilka dessa personer var och hur det kom sig att de skänkte mynt till Stockholm. Om van Lennep vet man också att många mynt i den Kgl. Mønt- og Medaillesamlingen i Köpenhamn kommer från hans samling. I det material som jag just nu bearbetar för KMK finns också namnet "J. Løytved 1889".¹ Jag bestämde mig för att försöka komma

bakom den kortfattade notisen och se om det gick att finna något om den person som levererat mynten. Om man går till *Inventarium för Statens historiska museum och Kungl. Myntkabinetet* finner man under år 1889 följande kortfattade notis:

"8597 Inköp hos Hr J. Loytved 42 st antika mynt. Betaltes med 100 kr."

Foto: Det Kgl. Bibliotek, Köpenhamn. Billedsamlingen.

¹ Denna uppsats om Julius Løytved hade inte kunnat skrivas utan hjälp från många vänner och kolleger. Framför allt vill jag tacka Dr. Gunther Loytved, Würzburg, som vänligt skickat rikhaltigt material ur sin egen samling av dokument om Julius Løytved. Ett speciellt tack till Frédéric Elfver som gav mig den första impulsen att leta på Internet och har sänt mig flera viktiga fynd ur litteraturen på Internet och dessutom givit många kloka synpunkter på texten. Ph.d. Helle Horsnæs har vänligt skickat foton på mynt och letat efter inventarienummer på Møntsamlingen. Dr. phil. Sina Westphal, har givit mig värdefulla upplysningar och gjort sökningar i Bundesarchiv, Koblenz. Jag är också tacksam för hjälp med information från Catrin Rige Falk, Antikvarisk-Topografiska Arkivet i Stockholm, Ulrika Hofverberg, Riksarkivet Marieberg, Mariia Mähler, Riksarkivet/SVAR, Lars G. Karlsson, Udenrigsministeriet i Köpenhamn, Anne Marie Nielsen, Ny Carlsberg Glyptotek. Tack också till Claus Grønne, Ny-Carlsbergfondet, samt till Vivi Rønsberg och Stig Svenningsen, Det Kgl. Bibliotek, Billedsamlingen, för förmedling av och tillstånd att använda bilden av Løytved.

Det finns ingen förteckning över vilka mynt det rörde sig om. I mitt arbete med de grekiska mynten i Kungl. Myntkabinettet har jag hittills funnit 20 mynt med proveniensens 'Løytved 1889'. Dessa mynt har alla präglats i det som dag är västra och södra Mindre Asien och Levanten (som stod för det som idag är Syrien, Libanon, Jordanien och Israel och Palestina). Var de återstående 22 mynten finns och har präglats har jag inte kunnat få fram eftersom samlingen idag är nedpackad för flyttning från Slottsbacken till Historiska museet.

Namnet Løytved har jag också stött på bland de antika grekiska mynten i Den Kgl. Mønt- og Medaillesamling i Köpenhamn som publicerats i *Sylloge Nummorum Graecorum Copenhagen* och som har präglats i samma ursprungsområde. Vid tretton tillfällen förvärvades sammanlagt ca 200 mynt från Løytveds samling (se nedan, not 27).

Vem var då Peter Julius Løytved?

Han föddes den 8 december 1836 i Roskilde. Föräldrarna var plåtslagaren Jørgen Løytved och modern Ana Magrete, f. Dirach. Peter Julius var äldst av fyra barn. Hushållet var stort och bestod 1860 av förutom föräldrar och barn av en tjänstepiga, en blikkerslagersvend (lärling till rörmokare) och två lärlingar.² Det är med tanke på Peter Julius Løytveds kommande verksamhet troligt att han gick i någon form av utbildning till snickare.

Han hade emellertid svårt att få arbete och flyttade som 24-åring 1860 till Beirut. Han var uppenbarligen djupt troende med stort intresse för de bibliska länderna, vilket framgår av flera brev och möjligen kan detta ha påverkat hans val av resmål. Det synes ha varit ett klokt val. Han arbetade som byggmästare och från 1871 var han också anlitad av British Syrian Mission, som byggde och drev skolor och internat på flera platser i Syrien och de bibliska länderna. Han ledde byggverksamhet för den tyska Evangeliska församlingen i Beirut och också för tyska kolonin i Haifa.

I ett brev den 31 maj 1883 till Carl Jacobsen³ ber

han om ekonomiskt bidrag för att kunna fullfölja bygget av en skola för barn i staden Tyrus:

"For øieblikket er jeg her i det gamle Tyrus hvor jeg nu haver kjøbt et stykke Grund og vil bygge en Skole, som vill have rum for en Dreng og Pigeskole og Blindeskole. Det vil være den første Evangeliske Skole bygget i denne interessante By. Det var længe min Bestræbelse at opføre et Huus for disse Skoler men det var ikke saa let at finde Midlerne dertil, dog haver jeg nu med Guds Hjælp samlet noget over £ 1000, jeg bruger vel endnu henvend £ 600 men denne Sum haaber jeg til Gud ogsaa kommer saa at jeg til Vinteren vilde kunde have alt complet. Taknemmelig vilde jeg være Dem dersom De vilde yde lidt Hjælp og interessere Dem for De stakkels Børn i Tyrus som saa nødvendig bruger disse Skoler, det vilde være mig en Glæde at give en af Stuerne Deres Hustrues eller et Deres Børns Navn – Undskyld den Frihed jeg tager mig, men Deres store Velgjørenhed for vort kjære Fædreland giver mig Modet til at bede for det Land hvorfra Lyset og vor Frelse er kommet."

År 1869 gifte han sig med Sophie Hardegg av tysk familj och de fick sju barn varav två dog i späda ålder. Till faderns stora sorg vägrade danska staten att erkänna barnen som danska medborgare eftersom de föddes medan modern var hemma i Tyskland. Sonen Julius Harry (1874–1917), som ofta förväxlas med fadern Peter Julius, lade senare till sin mors efternamn och kallade sig Løytved-Hardegg och gick efter akademiska studier i tysk diplomatisk tjänst och blev bl. a. konsul, först i Konya i det inre av Turkiet, och senare i Haifa (i nuvarande Israel). Han omnämns i samband med att prins Wilhelm och den berömda svenske mattforskaren Fredrik Martin år 1907 besökte Konya.⁴ Han hade liksom sin fader stora intressen för antika mattor och andra antikviteter och författade också en bok om inskrifter på seldjukiska byggnader.⁵ Man kan indirekt förstå att också han i någon mån samlade

Løytveds brev omfattar tiden 1882-12-18–1896-12-14. Det sista brevet från Jacobsen är daterat 1901-09-06. Carl Jacobsen (1842–1914) var bryggare, konstsamlare och mecenat och grundare av Ny Carlsberg Glyptotek. <http://brevarkivet.ny-carlsbergfondet.dk>

² <https://www.danishfamilysearch.dk/cid14727197>. (Läst november 2018.)

³ Jag har använt mig av material i den förnämliga brevsamlingen på Ny-Carlsbergfondet, som nu är digitaliserad. Breven presenteras dessutom i renskriven form, vilket gör det lättare att tolka innehållet i breven. Där finns 123 brev från Løytved till Carl Jacobsen och dennes svar (icke räknade).

⁴ Yoltar-Yildirim, Aysin, 'Julius Harry Løytved-Hardegg: A German consul in Konya in the early 20th century. 'Paper presented at the International Conference on Turkish Art, Budapest, September 7, 2007.' <http://www.turkishhan.org/Loytved%20Hardegg.htm>, s.4.

⁵ Løytved-Hardegg, Julius Harry, *Konia. Inschriften der Seldschukischen Bauten*. Berlin 1907.

eller i varje fall intresserade sig för mynt genom ett brev som finns bevarat i ATA i Stockholm.⁶ Han blev i sin tur far till Rudolf Løytved-Hardegg (1905–2003), bekant som hög tysk flygofficer och författare.

Løytved uppnådde en god ekonomisk ställning och bodde i centrala Beirut under vintrarna och hade en sommarbostad i bergen 15 km från staden. Han kom, som antytts ovan, att få en diplomatisk funktion. Följande data har jag från olika håll fått fram om hans tjänster som (vice-)konsul:

Han blev 1875 dansk vice-konsul i Beirut⁷, ”dansk konsul i Beirut med virking fra 26. Juli 1886”⁸ och någon gång under 1886 blev han även tjänsteförrättande svensk-norsk vicekonsul i Beirut och från 15 september 1887 svensk-norsk vicekonsul.⁹ Han mottog flera utmärkelser, blev 1885 Officier d’Académie i Paris,¹⁰ fick Dannebrogorden och utnämndes till Riddare av Nordstjärneorden 26 mars 1892¹¹.

Långt ifrån alla i diplomatisk tjänst vederfors

dessa utmärkelser. I samband med att han bad Jacobsen om hjälp att få en ytterligare utmärkelse från Franska Akademien skämtar C. J. Jacobsen med honom i brev den 16 juni 1892 och skriver:

”Samtidig med det Onde har De dog ogsaa faaet noget Godt i Form af Decorationer, - Nu har de jo snart Brystet fuldt!”

Så långt var hans goda rykte obefläckat. Något hände emellertid några år senare. Han verkar ha kommit på kant med British Syrian Mission (BSM) rörande oklarheter i utbetalning av löner till byggnadsarbetare.¹² Möjligen i samband med detta har också blivit stämnd inför domstol men vägrat att infinna sig. Det är oklart av vilka skäl han vägrade – jag har inte sett något brev från hans sida som berör detta ämne. Det verkar som om beställningarna från BSM och samarbetet har upphört, vilket i så fall kan ha haft negativ inverkan på hans ekonomi. I ett brev 14 december 1896 bad han Jacobsen bistå honom med säkerhet för ett lån och skrev att han behövde kontanter omedelbart. Han erbjöd egna säkerheter i sina aktier i USA och sin antiksamling värderade han till mer än £ 500. Jacobsen svarade den 6 januari 1897 att han och en annan person gemensamt erbjuder den önskade säkerheten och tillade:

”I det Haab deres Hjælp fra vor Side virkelig maa bringe dem fode igjen er jeg Deres hengivne Carl Jacobsen.”

Men i slutet av 1897 eller omedelbart efter årsskiftet 1897/98 avsattes Løytved från posten som konsul för Danmark i Beirut och även som svensk-norsk vice-konsul. Den 22 februari 1898 tillträdde Caspar Sigrüst Weber tjänsten som dansk vice-konsul. Den svensk-norska tjänsten står som vakant till 20 december 1898 då Weber utnämns till svensk-norsk vicekonsul.¹³

Løytved drabbades senare av slaganfall och tillbringade slutet av sitt liv i rullstol och avled 22 februari 1911, 74 år gammal. Han begravdes i Beirut. Hustrun flyttade till sin son Julius Harry Løytved-Hardegg i Haifa och avled 10 maj 1921.

Jag har tyvärr inte funnit någon korrespondens mellan Løytved och Utrikesdepartementet och

⁶ ”Konia 27.2.07, Högt ärade Herr [Musei]direktör, För vänligheten att skicka det intressanta verket *Numi Cufici* och Ert älskvärda brev av den 15 dennes vill jag framföra mitt varmaste tack. Det var ett nöje för mig att i någon mån få vara herr Dr. Arne behjälplig. Jag har vidarebefordrat brevet till hans adress. Högakttningsfullt Med hjärtliga hälsningar. J. Løytved.” (Övers. från tyska, förf.) (Antikvarisk Topografiska Arkivet, Stockholm: Oscar Montelius arkiv, E 1 c:74, Utomnordiska brevskrivare.) ’Museidirektören’ syftar på Oscar Montelius (1843–1921) som emellertid inte blev utnämnd till Riksantikvarie och Garde des médailles förrän 6 september 1907. Ture J. Arne var en känd arkeolog (1879–1965), specialist på svenska kontakter med ’Österlandet’. Boken måste vara C. J. Tornberg, *Numi Cufici Regii Numophylacii Holmiensis...* Uppsala 1848.

⁷ ”... verkade emellertid från 1871 för Den Brittiska Missionen i Syrien och från 1875 till 1898 som dansk vicekonsul i Beirut.” https://de.wikipedia.org/wiki/Julius_L%C3%B6ytved-Hardegg. Mail 2018-09-19 från Dr. phil. Sina Westphal.

⁸ Mail från Lars G. Karlsson, Udenrigsministeriet Köpenhamn, 18 september 2018.

⁹ *Kongl. Utrikes Departementets Kalender* 1888. Riksarkivet, Stockholm.

¹⁰ Brev till Jacobsen 1885-04-08: ”Paaskemorgen modtog jeg følgende Telegram fra Paris ”Herr Løytved har utsetts till Officier d’Académie.””

¹¹ Riksarkivet/SVAR. <https://sok.riksarkivet.se/amnesomrade?postid=Arkis+a7f7e2b3-c93b-4271-b24b-e4a4d3f26003&infosida=amnesomrade-narings-och-yrkessliv&flik=1>.

¹² Riksarkivet, Utrikesdepartementets arkiv / 1902 års dossiersystem / Grupp 12 A / volym 583a.

¹³ *Kongl. Utrikes Departementets Kalender* 1898 och 1899.

inte heller mellan danska Udenrigsministeriet och det svenska UD och således inte kunnat se vem som föreslog honom till tjänsten i Beirut och inte heller funnit några dokument som förklarar varför han ersattes av Weber. Naturligtvis var det den danska myndigheten som tog första steget och den svenska utnämningen resp. entledigandet kom som en följd därav.

Förutom danska och tyska som användes i familjen talade han också arabiska vilket var honom till stor hjälp på de omfattande resorna i omgivningarna, vidare engelska och franska. Därutöver har han haft åtminstone elementär kännedom om latin och grekiska och därigenom kunnat återge inskriptioner och texter som han förmedlade till utländska forskare.

Hans sociala verksamhet

Uppenbarligen var han en mycket uppskattad person och omtalas i positiva ordalag av dem som passerade Beirut och han organiserade mer eller mindre omfattande utflykter och resor i omgivningarna.

"1885-03-25: Min Kjære Herr Jacobsen, Deres Ærbødige og hengivne Julius Løytved. Disse Dage havde vi Prindserne Carl og Eugène af Sverrigre her. Jeg havde den Ære at modtage dem, de reiste i Gaard."

Detta var alltså redan innan han blivit anställd som vice-konsul.¹⁴ Tyvärr har jag inte funnit namnen på de två svenska professorer som besökte Beirut 1886:

*"1886-04-07 (Till Jacobsen.) Sidste Uge havde jag for nogle Dage Besøget af Grev Reventlow, Cand. Hansen och Maleren Ilsted. Nu er her et Par Svenske Professorer. – Jeg haaber, at De med Frue vil komme næste Aar."*¹⁵

¹⁴ Guide för prinsarna var säkerligen den berömde Uppsalaforskaren och arabisten greve Carlo Landberg (1848–1924). Resan som Landberg gjorde med prinsarna anges i Nordesjö, sidan 38–39, ha ägt rum på 1870-talet men syftar nog – om de inte gjorde flera resor – snarare på den resa år 1885 som nämns i Løytveds brev.

¹⁵ Ilsted, Peter, (1861–1937) känd dansk konstnär och stor myntsamlare.

Hans popularitet gjorde honom känd och han omtalas i *Dansk Touristforenings Aarsskrift 1896* s. 166: "(Beirut, den 31te Marts)

[Resenärerna kom från Jerusalem och Jaffa med ångfartyg till Beirut.]

En Time efter, at vi havde ankret, kom den dansk-svensk-norske Konsul Løytved i Robaad med det danske Flag samt en anden Baad med svensk og norsk Flag og to Kavasser ud til Dampskibet for at byde os velkommen til Syrien. Efter Landstigningen begav vi os til "Hotel Oriental" og foretog senere en Orienteringstur igennem Byen. Beirut har c. 120,000 Indbyggere og anses for at være en af de sundeste Stæder i Verden.

Om Eftermiddagen vare vi inviterede til The hos Konsul L., og tilbragte et par behagelige Timer i hans og hans Frues halvt orientalske nydelige Hjem. Vi beundrede blandt andet hans Oldsamling og hans Samling af syriske Mønter, der efter hans Mening skal være den fuldstændigste, der eksisterer. Konsul L. har i 37 Aar boet i Beirut." [Författare, sign. A. Ö.]¹⁶

Løytved besökte Sverige och Norge vid ett tillfälle när han tillsammans med sin hustru deltog i den berömda Orientalistkongressen i Stockholm och Kristiania 1889.¹⁷

Antikvarisk verksamhet

Han gjorde omfattande resor, dels för sin byggverksamhet, dels av intresse för områdets historia och för att studera och samla antikviteter och dokument. Han arbetade upp ett omfattande kontaktnät med forskare från olika länder inom flera ämnesområden som språk, arkeologi och konsthistoria. Flera av de fynd han gjort på sina resor uppmärksammades och publicerades internationellt.

Att hans arbete verkligen togs på allvar och uppskattades framgår till exempel av att ett fynd, som han gjort några år tidigare, omnämns i ett tryckt referat från ett sammanträde med Franska Akademien den 19 maj 1882:

"... Herr Lenormant presenterar för Herr Julius Løytveds räkning, dansk konsul i Beirut, från vilken Akademien redan förut fått avtryck av Nebukadnesars

¹⁶ Information förmedlad av Frédéric Elfver.

¹⁷ Løytveds deltagande i kongressen har vänligt bekräftats i e-mail 12 nov. 2018 av prof. Bernt Brendemoen. Se *Dagbladet* (Oslo) 9 september 1889 om Orientalistkongressens besök i Oslo. <https://www.nb.no/items/2d7c56a0e378c77a0a6204daca3e57c6?page=0&searchText=>.

inskriftioner på klippväggarna i Nahr-el-Kelb, ett avtryck av ett nytt fragment av dessa inskriftioner; fragmentet har tagits från klippan och transporterats till Roustem Pascha, generalguvernör över Libanon. Detta fragment kommer från en inskrift ... – ... omnämnd redan i Herr Løytveds första meddelande.” (Övers. förf.)

Därefter läste sekreteraren upp en lång kommentar, som förklarar betydelsen av denna text om den i bibeln omnämnde kung Nebukadnessar (c. 630–562 f. Kr.), som där framställs som en fruktansvärd erövrare men som här i sin egen text (huggen med kilskrift) framställer sig som en ödmjuk dyrkare av sina gudar och speciellt av Marduk.¹⁸

I följande brev berättar Løytved om en märklig inskrift som han hittat inhuggen i en kyrka:

”1884-02-26. Fra Buss el Harrire gik jeg nordlig ind i selve El Ledja, og besøgte først Byen Harrass, for her at beseje Ruinerne af en gammel Kristlig Kirke, paa hvis Dørpost er anbragt en græsk og mohammedansk Inskrift, den ælste, mohammedanske Inskrift kjendt.”

Denna inskrift hamnade så småningom i Oxford (se not 21 nedan). Två månader senare summerar han sin resa:

”1884-04-06. Hvormeget skjønt og interessant seer og lærer man ikke paa saadanne Toure, jeg samlede 150 Græske, Romerske og Simitiske Inskrifter, hvoraf 34 af de Græske og Romerske endnu ikke ere bekjendte, jeg har sendt dem til det Franske Institut, som vil publicere dem.”

Ytterligare ett exempel på hans kontakter med franska inskriftsforskare finns i följande inledning till presentation av några viktiga föremål:

*”När jag var i Beirut i mars 1886 fick jag tillfälle att hos herr J, Løytved studera ett antal viktiga antikviteter från Palmyra. Med herr Løytveds välvilliga medgivande håller jag nu på att efter fotografier och avtryck publicera de märkligaste av dessa monument som inom kort kommer att sändas till Köpenhamn.”*¹⁹ (Övers. från franska, förf.)

¹⁸ ”Inscription découverte sur les rochers de Nahr-el-Kelb” i *Académie des Inscriptions et Belles-Lettres, Comptes rendus des Séances de l'Année 1882, Quatrième Série, Tôme I*, pp. 86–87, Paris 1882. <https://www.persee.fr/authority/174850>. Läst november 2018.

¹⁹ M. Clermont-Ganneau, ’Antiquités et inscriptions inédites de Palmyre’, *Revue Archéologique*, Troisième Série, T. 8 (Juillet-décembre 1886), s. 14–32 (Published

Han bedrev en omfattande handel med antikviteter och förmedling till museer. Hans samling av antikviteter nämns i samband med föremål i t ex Metropolitan Museum i New York,²⁰ i Louvren²¹ och i Oxford.²²

Han är emellertid mest känd som förmedlare av antikviteter till Ny Carlsberg Glyptotek i Köpenhamn, framför allt av ett stort antal romerska porträttbyster från den berömda antika ruinstaden Palmyra, belägen ca 20 mil nordost om Damaskus, vilket gjorde Glyptoteket till det museum som hade den främsta samlingen av sådana skulpturer.

*”I Ny Carlsberg Glyptothek, grundlagt af Hr. Carl Jacobsen, findes som en særlig Afdeling udstillet en meget omfangsrig Samling palmyrenske Oldsager, navnlig en enestaaende Samling af Buster. At denne Samling i Omfang overgaar alle lignende i Udlandets Museer, skyldes, foruden Glyptothekets Grundlægger, navnlig Hr. Julius Løytved, dansk Konsul i Beirut, som har gjort det muligt at samle disse Minder om en Kunst, som i hvert Tilfælde i historisk Henseende har sin betydning.”*²³

Vår kunskap om hans resor och förmedling av antikviteter till framför allt Glyptoteket i Köpenhamn bygger alltså på den stora samlingen av brev som utväxlats mellan Løytved och C. Jacobsen (ovan, not 3.)

Løytved beskriver hur han utnyttjar sina kontakter bland de främsta experterna och professorerna som han träffar för bedömning av byster och skulpturer, sarkofager och mumier och han kan nästan alltid skicka fotografier till Jacobsen innan köp. Han studerar också ivrigt de museer han besöker för att se var det finns luckor och vilka som kan tänkas bli kunder.

by: Presses Universitaires de France. <https://www.jstor.org/stable/41728402>. Page Count: 21.)

²⁰ Metropolitan Museum of Art [US], <https://www.metmuseum.org/search-results#!/search?q=accession%20number:%2095.28&orderByCountDesc=true&page=1>.

²¹ Se brev av Løytved, nedan 1888-05-30.

²² ”Bilingual Greek-Arabic building inscription for a martyr shrine (*martyrion*). Of *John (probably *John the Baptist, S00020), constructed by a phylarch. Found at Harrār, to the northwest of Bostra and Dionysias (Roman province of Arabia). Dated 568” [e.Kr.] csla.history.ox.ac.uk/record.php?recid=E02143.

²³ David Simonsen, ’Forord’ i *Skulpturer og indskrifter fra Palmyra i Ny Carlsberg Glyptothek*, Köpenhamn 1889.

"1884-11-02. – I Louvre fandt jeg ingen heel Blyscarcophag, jeg antager derfor, det vil interessere Dem at faa min."

Ibland har han alltså själv köpt objekt som han erbjuder för samma pris plus fraktkostnader, men ofta vidarebefordrar han erbjudanden som avhandlas telegrafiskt och då händer det att han förmedlar andra experters omdömen utan att han själv har sett föremålen. Jacobsen, som ju köpte antikviteter också från många andra handlare, klagade vid några tillfällen över att föremål kunde vara skadade i transporten eller falska. Løytved hade ofta förbehåll i köpeavtalen gentemot sina leverantörer om att få sända tillbaka föremålen om de skulle bedömas vara falska. Han framhöll ofta hur angelägen han var om att de fina föremålen skulle hamna i Danmark, hans älskade fädernesland, och allra helst på Glyptoteket.

"1888-05-30. Deres Svar paa min Telegram, angaaende de Antike Guldager har jeg modtaget. Det gjør mig ondt, at saa Skjønne Sager ikke kommer hjem; Ørenringene – Alle meget store – vare findt udført, forestillende Amoretter, Tigerhoveder og Backushoveder med smaa Perler og Kjæder. De ere nu solgt til Louvre."

Marie-Louise Buhl har skrivit om hans betydelse för Glyptotekets förvärv av antikviteter och berör där också ett problem som möjligen kan ha haft inverkan på senare delen av hans liv.²⁴ Det verkar som om det har framförts anklagelser mot honom för att ha levererat falska föremål eller kopior. Hon avslutar emellertid sin genomgång med att detta verkar vara ogrundade beskyllningar.

Självklart är Løytveds egna brev knappast bevis för att han inte skulle leverera kopior men han framhåller vid upprepade tillfällen att han att han är kännare nog att kunna avgöra om t ex ett mynt är falskt eller äkta:

*"Falske Mynter haver jeg ingen og tror at vare kjender nok til at dømme om en Mønt er Falsk eller god."*²⁵

²⁴ Marie-Louise Buhl, 'Some Western-Asiatic bronze figurines and a few remarks on Julius Løytved as an Antiquarian' (*Acta archaeologica*, vol. 48 1977, s. 139–154).

²⁵ Brev till L. Müller, Nationalmuseet, Köpenhamn, den 24 juni 1880. Information per e-mail från Dr. G. Løytved 2018-10-22.

I princip var inte Jacobsen intresserad av mynt för Glyptoteket. Han förvärvade dock från Løytved sju stycken tetradrachmer av Alexander den store, som infattades i en kedja och gavs i gåva till Jacobsens fru Ottilia. Detta halsband har ingående beskrivits av Niels Breitenstein.²⁶ Men Løytved, som hade en stor samling, nämner sina mynt i många brev. Samlingen omtalas även av andra, så t ex av professorn i teologi i Köpenhamn, C. Henrik Scharling, som efter en resa som han gjort tillsammans med Løytved i det inre av Syrien och speciellt i ett område som kallas Hauran skrev:

*"De talrige Indskrifter i Hauran ere affattede dels paa Arabisk, dels paa Græsk og Latin: de angive for en stor Deel Opførelsen af Bygningsværker eller Indvielse af Tempelgaver, udtale Bønner eller fromme Velsignelsønsker, mange ere Grav-Indskrifter, og de have ofte stor Betydning ved at afgive faste Støttepunkter for Tidsberegningen. Endnu større Betydning i saa Henseende have de mange Mønter, som ere fundne og stadig findes i Hauran. Consul Løytved har paa sine forskjellige Reiser efter haanden samlet en betydelig og værdifuld Møntsamling. Det maa høiligen ønskes, at man i Tide vil erhverve sig den her i Danmark, inden den gaar over till fremmede Hænder, Amerikanere eller Englændere, som allerede ere stærkt ude efter den."*²⁷

Løytved var uppenbarligen mycket intresserad av sina mynt för han nämner dem ofta i breven till Jacobsen: till exempel i det ovannämnda brevet 1884-04-06:

"For min Numismatiske Samling (en af de største, der findes, av Syriske, Colonial och Antonius [? läsningen osäker] Mynter, fandt jeg flere skjønne Mynter."

"1884-11-02. Skade jeg solgte Mynten fra Delphi i Berlin, den havde, efter hvad jeg erfarede i Paris, en ubetalbar Værdi, men saaledes er det, naa jeg ikke bestemt veed, at jeg kan sende mine Sager hjem."

"1886-01-25. Min numismatiske Samling er især forøget med mange sjældne Stykker: jeg arbejder for Tiden paa dets Catalog."

²⁶ Niels Breitenstein, "Et halsband med Alexander-mønter", *NNUM* 1943, s. 119–124.

²⁷ I e-mail från Dr. G. Løytved 2018-10-22 framgår det att man inom familjen inte känner till vart hans stora myntsamling tog vägen. Vi vet dock att en stor del hamnade i Den Kgl. Mønt- og Medaillesamling i Köpenhamn.

"1886-12-16. P. S. Jeg haaber. De har modtaget Lampen, hermed nogle Mynter, som tilhører den Den Kongl. Antiksamling."

Av de 42 mynt som han sålde till Stockholm har jag identifierat 20 st, som kommer från följande städer: Jonien: Clazomenae, 300-talet f. Kr., Erythrae, 1 st. från 100-talet f. Kr. och 2 st. från 100-talet e. Kr., 4 st. från Smyrna, 200-talet–100-talet f. Kr.; från Kilikien: Mopsus, 1 st. 100-talet f. Kr.; från Coelesyrien: 2 st. från Damaskus, 200-talet e. Kr.; från Fenicien: Berytus (=Beirut): 6 st. från 200-talet e. Kr., från Sidon, 2 st. från 200-talet e. Kr., från Tyros, 1 st. från 200-talet e. Kr. Samtliga är kopparmynt. Det hade varit intressant med information om t ex de nio sistnämnda mynten möjligen kommer från ett fynd men det får vi aldrig veta.

Som exempel på mynt från hans samling visas nedan ett mynt från Stockholm och två från Köpenhamn.

Från Ph.d. Helle Horsnæs har jag fått information om att man "har köbt, tillbytt eller fået i alt knap 200 mønter fordelt på 13 sager." GP780, GP841, GP913, GP926, GP1107, GP1119, KP646, KP692, KP728, BP 1060, BP1099, BP1133, BP1264.²⁸

Vid en genombläddring av de publicerade volymerna av *SNG Cop*, har jag funnit 75 mynt med proveniens Løytved, se bilaga 1 nedan. Där finns alltså inte alla de mynt som han levererat till Den Kgl. Mønt- og Medaillesamling – han har förmedlat inte bara grekiska utan också romerska och senare tiders mynt som t ex ett silvermynt från Carl IV av Lothringen.

De mynt som finns i bilagan ger upphov till vissa reflektioner. Dels ser man några av de år som de nämnda förvärven gjordes. För år 1878 finns 4 mynt, för 1880 14 mynt, för 1881 5 mynt, för 1882 27 mynt, för 1883 2 mynt, för 1885 3 mynt, för 1886 5 mynt och för 1889 15 mynt. Av dessa är det uppenbart att KP 692 bör vara förvärvat 1880, KP 642 1881 och BP 1060 år 1882. Längre har jag inte vågat gå utan att ha direkt tillgång till mynten.

Om man sedan ser på de områden som mynten i bilageförteckningen präglats i kommer två från vardera Galatien och Karien inne i Mindre Asien och två från Cypern, samt två från Kyrene/Kyrenaika, sammanlagt 8 st. De övriga kommer alla från området längs östra Medelhavskusten

Fenicien, Berytus (=Beirut), Heliogabalus, 218-222 e. Kr.
Koppar, 18,50 g.

Åtsidan: Högervänd bröstbild; IMP CAES M AVR.
ANTONINUS AVG

Frånsidan: Astarte stående frontalt med standar i en
tempelfront med fyra kolonner
krönes av en Nikefigur som står på en kolonn. COL IVL
AVG FEL BCR

Kungl. Myntkabinettet, bricka 82:25:2,18. Proveniensi:
Consul Løytved, Beirut (1889).

Kilikien, Mazaios c. 361–333 f. Kr., Tarsus, silver, stater,
10,62 gram.

Åtsidan: Baaltars sittande åt vänster med naken över-
kropp på en tron, hållande ett sädesax och en vindruvs-
klase i höger hand och en scepter i vänster hand.

Frånsidan: Lejon som attackerar en hjort som faller ned
på frambenen.

Sylloge Nummorum Graecorum Copenhagen, 307. (BP 1133,
KMM inv.-nr 684701 Løytved 1886.)

Syrien, Demetrius II, andra regeringstiden 129–
125 f. Kr., Sidon, silver, tetradrachm, 15,75 gram.

Åtsidan: Högervänd profil av Demetrius II med diadem
och skägg; frånsidan: Zeus sittande åt vänster på sin
tron, hållande Nike i höger hand och en scepter i vän-
ster hand. T.h.: ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, t.v.: ΘΕΟΥ
ΝΙΚΑΤΟΠΟΣ; under tronen, ΣΙ; i exergen, ΕΠΡ.

Sylloge Nummorum Graecorum Copenhagen, 358. (BP 1060,
inv. nr KMM_344779). Løytved 1882.

²⁸ Tack till Helle Horsnæs för bilder och information,
e-mail 2018-06-01. GP betyder att det rör sig om en
gåva, BP avser byte (eller kassan för byten) och KP
betyder köp.

från Kilikien i norr till Alexandria och är troligen inköpta av Løytved direkt från upphittare eller handlare i området. Han skriver emellertid inget om myntens proveniens utom i ett fall där hans barn hittat mynt i Jerusalem. Hans egen samling har innehållit mynt från andra områden, som t ex det mynt från Delphi som han råkat sälja i Berlin. Bland de mynt som finns förtecknade i de tretton accessionsprotokollen ser man dock att det också förekommer mynt från andra delar av den antika världen men dem har jag inte återfunnit i publikationerna.

De tetradrachmer från Alexander den store, som han förmedlade till Jacobsen och som blev ett halssmycke (se ovan, not 25), och dekadrachmen från Ptolemaios II samt tetradrachmerna från Ptolemaios I, Demetrios II, Demetrios III och från Vespasianus, guldmyntet från Kyrene inte att förglömma, är exempel på att han hade möjlighet att finna och köpa dyrbarare mynt. Av de mynt som förtecknats i nedanstående sammanställning, är det stora flertalet kopparmynt.

Bilaga 1.	Ort	Regent	Metall	Vikt	Nr i SNG Cop	Accessionsår	Nr i Mønt-samlingens införsel-protokoll
Region							
Fenikien	Berytus	15 f Kr-1:a årh e Kr	koppar	1,00	90	1878	
Fenikien	Tyrus	2:a och 1:a årh f Kr	koppar	7,03	329	1878	
Fenikien	Tyrus	1:a årh e Kr	koppar	6,41	333	1878	
Egypten	Alexandria-Kyrenaika	Numerianus, 282-283 e Kr	billon	7,24	961	1878	
Cypern	Salamis	Evagoras, 361-351 f Kr	koppar	3,23	56	1880	
Syrien	Byblus	Antiochos IV, 175-164 f Kr	koppar	2,62	202	1880	
Syrien	Tyrus	Antiochos IV, 175-164 f Kr	koppar	3,84	204	1880	
Syrien	Laodicea ad mare	okänt	koppar	3,45	219	1880	
Syrien	Antiochia vid Orontes	Antiochos IX, 114-95 f Kr	koppar	5,58	406	1880	
Fenikien	Aradus	sent 400-tal --tidigt 300-tal f Kr	silver	0,64	7	1880	
Fenikien	Aradus	200-talet f Kr	koppar	6,84	27	1880	
Fenikien	Aradus	2:a och 1:a årh f Kr	koppar	1,21	70	1880	
Fenikien	Tyrus	1:a årh e Kr	koppar	6,36	335	1880	
Fenikien	Tyrus	Heliogabalus, 218-222 e Kr	koppar	13,42	365	1880	
Judeen	ej angiven	John Hyrcanus I, 135-104 f Kr	koppar	1,98	56	1880	
Egypten	Alexandria	Ptolemaios II, 285-246 f Kr	silver	30,75	135	1880	KP 692
Egypten - Fenikien	Tyrus	Ptolemaios II, 150-151 e Kr	koppar	4,23	497	1880	
Egypten	Alexandria-Cyrenaika	Hadrianus, 112-113 e Kr	koppar	2,19	259	1880	
Galatien	Ancyra	Geta, 209-212 e Kr	koppar	16,39	118	1881	KP 646
Karien	Stratonikea	Caracalla och Geta 198-217 e Kr	koppar	27,7	510	1881	

Karien	Tabae	Caracalla 198-217 e Kr	koppar	24,23	566	1881	
Kilikien	Tarsus	Gordianus Pius , 238-244 e Kr	koppar	16,35	390	1881	
Fenikien	Sidon	1:a årh f Kr	koppar	7,19	221	1881	
Frygien	Synnada	obest. Rom. Kejsartid	koppar	5,38	711	1882	BP 1060
Kilikien	Tarsus under namnet Antiokia vid Kydnus	c. 95-80 f Kr	koppar	8,03	339	1882	BP 1060
Kilikien	Tarsus	Heliogabalus, 218-222 e Kr	koppar	13,44	373	1882	BP 1060
Kilikien	Tarsus	Philip I, 244-249 e Kr	koppar	20,99	395	1882	BP 1060
Kilikien	Tarsus	Valerianus, 254-260 e Kr	koppar	14,01	407	1882	BP 1060
Syrien	Antiochia vid Orontes	Antiochos I, 281-261 f Kr	koppar	6,17	69	1882	
Syrien	Antiochia vid Orontes	Seleukos IV, 187-175	koppar	8,12	176	1882	
Syrien	Seleukia vid Tigris	Antiochos IV, 175-164 f Kr	koppar	4,3	180	1882	BP 1060
Syrien	obekant ort	Demetrius I, 162-150 f Kr	koppar	2,11	248	1882	
Syrien	obekant ort	Alexander Balas, 150-145 f Kr	koppar	6,42	275	1882	
Syrien	Antiochia vid Orontes	Antiochos VI, 145-141 f Kr	koppar	4,11	300	1882	BP 1060
Syrien	Sidon	Demetrios II, andra regerings-perioden 129-125 f Kr	silver	15,75	358	1882	BP 1060
Cyrrhastica	Hierapolis-Bambyce	Julia Mamaea, + 235 e Kr	koppar	12,16	62	1882	BP 1060
Seleucia och Pieria	Balanea-Leucas	Tiberius, 14-37 e Kr	koppar	10,09	304	1882	BP 1060
Seleucia och Pieria	Emisa	Antoninus Pius, 138-161 e Kr	koppar	9,89	309	1882	BP 1060
Seleucia och Pieria	Laodicea ad mare	100 f Kr - tidig kejsartid	koppar	2,92	327	1882	
Seleucis och Pieria	Laodicea ad mare	101 f Kr - tidig kejsartid	koppar	4,14	337	1882	
Seleucis och Pieria	Laodicea ad mare	M. Aurelius, 161-180 e Kr	koppar	11,09	357	1882	
Seleucis och Pieria	Laodicea ad mare	Caracalla, 198-217 e Kr	koppar	19,85	365	1882	
Seleucia Pieria	-	Commodus, 177-192 e Kr	koppar	3,29	406	1882	
Coelesyria	Chalkis	Ptolemaios, son till Mennaos, c. 85-40 f Kr	koppar	6,45	414	1882	
Coelesyria	Heliopolis	Diadumenianus, 217-218 e Kr	koppar	2,78	433	1882	BP 1060

Coelesyria	Heliopolis	Philip I, 244-249 e Kr	koppar	17,88	434	1882	BP 1060
Coelesyria	Heliopolis	Valerianus, 254-260 e Kr	koppar	16,52	439	1882	
Fenikien	Ptolemais-Ace	Claudius, 41-54 e Kr	koppar	4,97	180	1882	BP 1060
Arabia	Philipopolis	Philip II, 247-249 e Kr	koppar	19,38	151	1882	
Kyrenaika	Kyrene	322-313 f Kr	guld	0,89	1247	1882	
Coelesyria	Heliopolis	Gallienus, 253-268 e Kr	koppar	13,39	442	1883	
Fenikien	Sidon	Severus Alexander, 225-235 e Kr	koppar	11,06	267	1883	
Frygien	Laodicea	Marcus Aurelius som Caesar, 138-161 e Kr	koppar	20,83	580	1885	GP 926
Arabia	Adraa	Heliogabalus, 218-222 e Kr	koppar	4,35	138	1885	GP 926
Mesopotamien	Edessa	Abgar X, 242-244 e Kr	koppar	20,3	224	1885	GP 926
Kilikien	Tarsus	Mazaïos, 361-333 f Kr	silver	10,62	307	1886	BP1133
Seleucis och Pieria	Antiochia	Vespasianus 69-79 e Kr	silver	14,54	168	1886	BP1133
Coelesyria	Heliopolis	Gallienus, 253-268 e Kr	koppar	9,17	443	1886	
Fenikien	Tripolis	2:a och 1:a årh f Kr	koppar	15,45	270	1886	BP 1133
Fenikien	Tyrus	Septimius Severus, 193-211 e Kr	koppar	26,59	359	1886	
Cypern	ej angiven	Caracalla, 198-217 e Kr	koppar	12,6	93	1889	
Kilikien	Tarsus	Trajanus Decius, 248-251 e Kr	koppar	20,87	400	1889	
Syrien	Damaskus	Demetrios III, 96-87 f Kr	silver	15,9	420	1889	
Seleucis och Pieria	Antiochia	Trajanus, 98-117 e Kr	koppar	1,78	189	1889	
Seleucis och Pieria	Rhosus	1 årh. f Kr	koppar	8,47	387	1889	
Coelesyria	Heliopolis	Otacia Severa, 244-249 e Kr	koppar	11,72	437	1889	
Fenikien	Berytus	1:a årh f Kr	koppar	6,03	85	1889	
Fenikien	Berytus	Trajanus, 98-117 e Kr	koppar	11,32	97	1889	
Fenikien	Berytus	Hadrianus, 117-138 e Kr	koppar	8,18	100	1889	
Fenikien	Berytus	M. Aurelius och L. Verus, 161-169 e Kr	koppar	11,38	103	1889	
Fenikien	Berytus	Commodus, 177-192 e Kr	koppar	13,44	105	1889	
Fenikien	Berytus	Gordianus Pius , 238-244 e Kr	koppar	4,38	126	1889	
Judeen	ej angiven	132-135 e Kr	koppar	14,74	110	1889	
Arabia	Bostra	M. Aurelius Caesar, 138-161 e Kr	koppar	2,84	140	1889	
Egypten	Alexandria	Ptolemaios I, 323-283 f Kr	silver	15,56	29	1889	

Sammanfattning

Förhoppningsvis har det framgått av ovanstående att Løytved levde och verkade i en tid när det fortfarande var möjligt att ganska öppet förvärva antika skulpturer, reliefer och mynt och sälja till samlare och museer. Han utnyttjade sina goda språkkunskaper och kontakter för att få utförelsetillstånd och endast vid få tillfällen nämner han att det från överheten i området finns ett motstånd mot att tillåta export av antikviteter, vilket emellertid kunde övervinnas antingen genom skickligt utnyttjande av kryphål eller lämpliga dusörer.

Karaktäristiskt för Løytved är dock att han – trots att barnen inte fick erkännas som danska medborgare, vilket djupt bedrövade honom – så ofta talar om sin fosterlandskärlek och hur gärna han ville att de bästa föremålen skulle hamna i Danmark. Därför måste det ha känts som en besvikelse att på grunder, som kanske var oriktiga, påstås ha levererat falska föremål och kanske som en följd därav bli berövad sitt samhällseliga anseende. Avslutningsvis kan vi nog ändå tillåta oss att se honom som han ville bli sedd, som en generös och djupt religiöst färgad förmedlare av kontakter mellan den levantinska världen, sitt hemland och den framväxande antikvetenskapen, numismatiken inte att förglömma.

Litteraturförteckning

Icke tryckt material

Académie des Inscriptions et Belles-Lettres, "Inscription découverte sur les rochers de Nahr-el-Kelb" i *Académie des Inscriptions et Belles-Lettres, Comptes rendus des Séances de l'Année 1882*, Quatrième Série, Tôme I, pp. 86-87, Paris 1882. <https://www.persee.fr/authority/174850>. Läst Internet november 2018.

ATA, Vitterhetsakademiens arkiv, Stockholm, Oscar Montelius arkiv, E 1 c:74 (Utomnordiska brevskrivare).

Brevarkivet Ny_Carlsbergfondet, <http://brevarkivet.ny-carlsbergfondet.dk>

Clermont-Ganneau, M., 'Antiquités et inscriptions inédites de Palmyre', *Revue Archéologique*, Troisième Série, T. 8 (Juillet-décembre 1886), pp. 14-32 (Published by: Presses Universitaires de France. <https://www.jstor.org/stable/41728402>. Page Count: 21.) (Läst Internet oktober 2018.)

Dagbladet (Oslo) 9 september 1889. Nasjonalbiblioteket [NO] [<https://www.nb.no/items/2d7c56a0e378c77a0a6204daca3e57c6?page=0&searchText.v>].

<https://www.danishfamilysearch.dk/cid14727197>. Läst november 2018.

Løytved, Dr. Gunther, Brev per e-mail med Julius Løytveds biografi och släkttavla 2018-09-23, 2018-10-22 och 2018-10-23.

Metropolitan Museum of Art, <https://www.metmuseum.org/search-results#!/search?q=accession%20number:%2095.28&orderByCount-Desc=true&page=1https://www.metmuseum.org/art/collection/search/322265>. Läst november 2018.

Oxford, csa.history.ox.ac.uk/record.php?record=E02143. Läst november 2018.

Riksarkivet/SVAR <https://sok.riksarkivet.se/arnesomrade?postId=Arkis+a7f7e2b3-c93b-4271-b24b-e4a4d3f26003&infosida=arnesomrade-narings-och-yrkesliv&flik=1>

Statens historiska museer, SHM Katalogvisning, <http://catview.historiska.se/catview/index.jsp>

https://de.wikipedia.org/wiki/Julius_L%C3%B6ytved-Hardegg

Yoltar-Yildirim, Ayşin, 'Julius Harry Løytved-Hardegg: A German consul in Konya in the early 20th century.' 'Paper presented at the International Conference on Turkish Art, Budapest, September 7, 2007.' <http://www.turkishhan.org/Loytved%20Hardegg.htm>,

Tryckt material

Breitenstein, Niels, "Et halsband med Alexander-mønter", *NNUM* 1943, s. 119-124.

Buhl, Marie-Louise, 'Some Western-Asiatic bronze figurines and a few remarks on Julius Løytved as an Antiquarian' (*Acta archaeologica*, vol. 48, 1977, s. 139-154).

Kongl. Utrikes Departementets Kalender 1888 med flera år. (Riksarkivet, Stockholm.)

Løytved-Hardeg, Julius Harry, *Konia. Inschriften der Seldschukischen Bauten*, Berlin 1907.

Nordesjö, Hans (ed.), *Till Österland vill jag fara. Professuren i semitiska språk vid Uppsala universitet 400 år*, (Uppsala universitets utställningskatalog nr. 44.) Uppsala 2005.

Scharling, C. Henrik, *Reisestudier fra Ægypten og Palæstina*. Köpenhamn 1892, s. 375.

Simonsen, David, *Skulpturer og indskrifter fra Palmyra i Ny Carlsberg Glyptothek*, Köpenhamn 1889.

SNG CopSylloge Nummorum Graecorum Copenhagen. Reprint Sunrise Publications, West Milford, New Jersey, USA, 1981-2.

[A. Ø], "Til orienten (Rejsebreve fra A. Ø)" - Dansk Touristforenings Aarsskrift 1896, 125-183. <https://archive.org/details/dansktouristfore00kj/page/n1>. (Skanning utförd av biblioteket vid universitetet i Toronto.) Läst Internet oktober 2018. [Av medlemsförteckningen i Årsskriften att döma finns endast en med dessa initialer och han står nämnd på sidan 232 under "Udlandet" - Øberg, A, Fabrikant Eskilstuna. " Kan denne möjligen vara spelkortsfabrikören Albert Öberg i Eskilstuna som 1875 från sin far tog över spelkortsföretaget under namnet J. O. Öberg & son?]. Tack till Frédéric Elfver och Magnus Wijk för hjälp med denna referens.

English summary

Julius Løytved (1836-1911) moved from Roskilde in Denmark 1860 to Beirut where he lived the rest of his life. He is well-known for his contributions to the collections in the Ny Carlsberg Glyptotek, Copenhagen, especially of Roman busts from the ancient city of Palmyra. He was from 1875 vice-consul of Denmark and during the years 1886-1897/8 consul of Denmark and vice-consul of Sweden and Norway. He had started a building company and worked among others for the British Syrian Mission. During many travels in the neighbouring areas, where he made good use of his knowledge of Arabic, he was able to find and identify many ancient monuments and inscriptions on rock-walls that he sent to French and other scholars. His information was on several occasions reported to and published in learned journals. Many of the frequent travellers to the Biblical lands passed Beirut and visited him and were accompanied by him to the interior parts of Syria to visit ancient cities and monuments.

He was also a great coin collector and had an important collection. He supplied both the Royal Coin and Medals collection in Copenhagen and the Royal Coin Cabinet in Stockholm with ancient Greek and Roman coins.

Thanks to the publication in the Internet of the important collection of letters he sent to and received from Carl Jacobsen, the founder of the Ny Carlsberg Glyptotek in Copenhagen, it has been possible to get a glimpse of the market of ancient objects in the second part of the 19th century.